

Шишкіна О.В.

Чернігівський державний технологічний університет

Організаційно-економічний механізм взаємодії містоутворюючого підприємства та монофункціонального міста

Економіка України являє собою складну, динамічну систему взаємопов'язаних елементів. Зміна будь-якого елемента не може відбуватись ізольовано. Кожен елемент, змінюючись, позитивно чи негативно впливає на інші. З огляду на це, дослідження будь-якого підприємства, як елемента системи, не може відбуватись відокремлено від його зовнішнього середовища – суб'єктів економіки мікро-, мезо- та макрорівня, особливо, якщо це стосується такого унікального утворення, як містоутворююче підприємство. Таке підприємство виступає містоутворюючою базою населеного пункту, має частково або повністю спільну з ним соціальну й транспорту інфраструктуру, закладає основи містоутворення і містобудування. Саме тому, розвиток та економічне зростання кожного з таких суб'єктів економіки необхідно розглядати у взаємозв'язку і взаємодії.

Окремі питання взаємодії досліджувались переважно у працях іноземних науковців і спеціалістів-практиків, таких як: А.Н. Кореньков, Б.М. Лапідус, Л.А. Мартинова, Н.М. Протасов, Н.П. Терьошана, М.М. Усманов та інші. У дослідженнях вітчизняних науковців розглядалися аспекти взаємодії суб'єктів в рамках певної галузі або видів діяльності, при цьому фундаментальним аспектам взаємодії майже не приділялось уваги. Серед інших, заслуговують на увагу результати досліджень Панченко О.І., яка провела комплексний аналіз процесу взаємодії, визначила основні передумови та розробила організаційно-економічний механізм співробітництва залізничного транспорту та регіону. На жаль, питання взаємодії таких суб'єктів економіки, як підприємство та населений пункт як місце його розташування, не знайшли відображення в науковій літературі.

Проведені автором дослідження факторів становлення містоутворюючих підприємств, ролі домінуючого продукту, транспорту як ключового фактора формування, функціонування і розвитку [1] дозволяють стверджувати, що ефективність соціально-економічного розвитку суб'єктів економіки та територіальних утворень визначається результативністю їх взаємодії – спільної діяльності, яка пронизуючи всі сфери, організується і здійснюється заради досягнення певної мети. Взаємодія містоутворюючого підприємства з монофункціональним містом відбувається в різних сферах, основними з яких є: економічна, організаційна, техніко-технологічна, соціальна, інформаційна, управлінська, політико-правова, екологічна (рис 1).

Економічна – проявляється в розподілі та перерозподілі фінансових та інших ресурсів в процесі співробітництва, спрямована на реалізацію економічних потреб підприємства і населеного пункту. *Політико-правова* виступає законодавчим підґрунтям процесу взаємодії й реалізується через систему встановлених норм та правил. *Організаційна* – сприяє створенню раціональної організаційної структури, здатної ефективно забезпечити процес взаємодії, а *управлінська* – дозволяє раціонально використовувати наявні ресурси і можливості для досягнення максимального ефекту (ефективності). *Соціальна* – проявляється в можливості міста розвивати соціальну сферу, соціальній відповідальності підприємства, рівні зайнятості і безробіття, позначається на якості життя, відображається в рівнях доходів і витрат, платоспроможності населення і т.ін. *Техніко-технологічна* – дозволяє використовувати досягнення науково-технічного прогресу та економічного потенціалу підприємства для реалізації місцевих потреб, регіональних і національних інтересів. *Інформаційна* – виступає важливою складовою процесу взаємодії і проявляється в послідовному забезпеченні необхідною інформацією підприємства і міста, використання якої дозволить сформувати ефективну стратегію розвитку, котра відповідає інтересам всіх учасників процесу взаємодії. *Екологічна* формується внаслідок взаємодії виробництва з оточуючим середовищем, визначає рівень комфорту в населеному пункті, особливо по мірі зростання негативних екологічних наслідків людської діяльності.

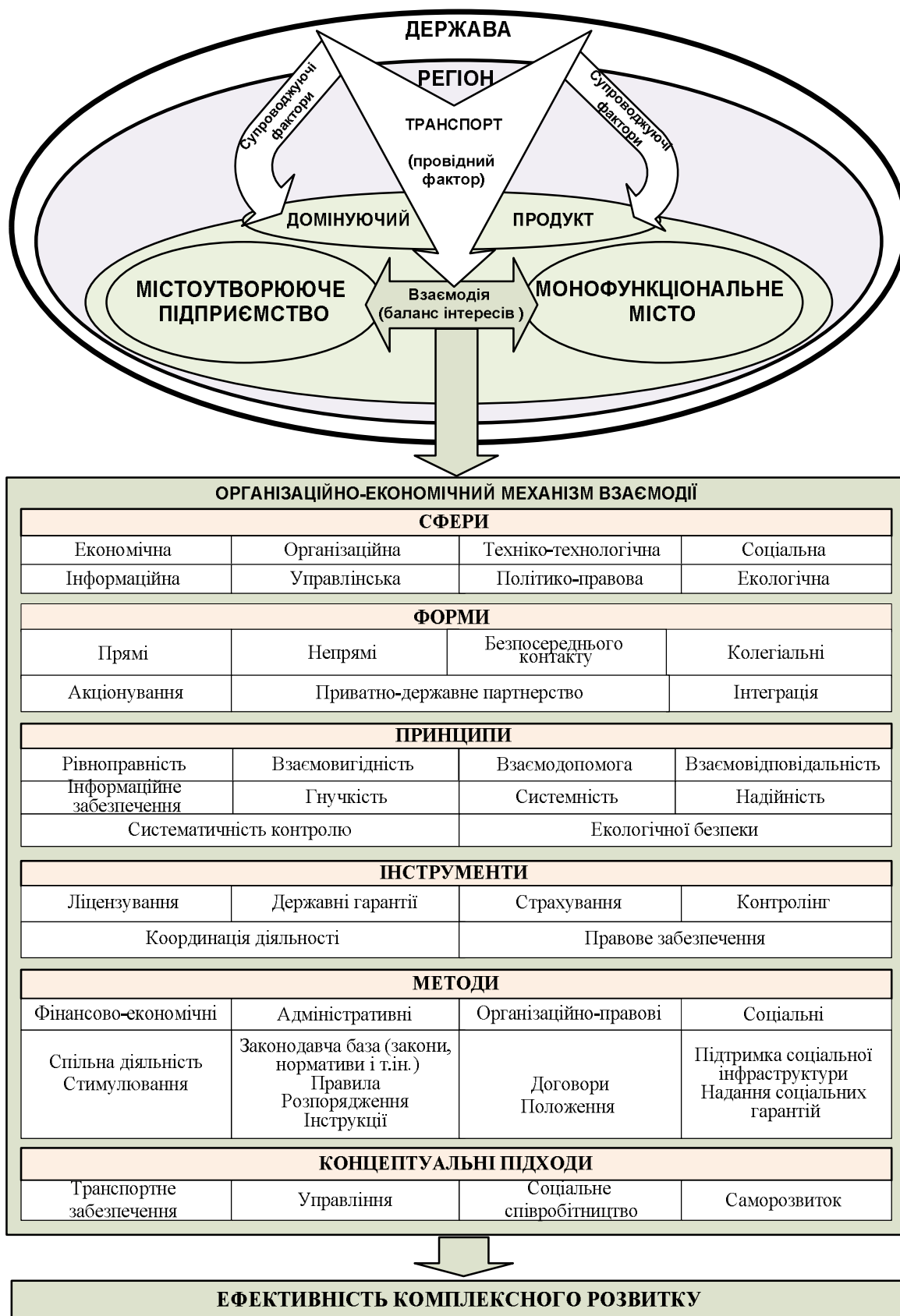

Рис. 1. Організаційно-економічний механізм взаємодії містоутворюючого підприємства та монофункціонального міста

Організаційно-економічна сутність механізму взаємодії розкривається через форми, методи та інструменти. Конкретні форми взаємодії організуються відповідно принципам рівноправності, взаємовигідності, взаємодопомоги, взаємовідповідальності, інформаційного забезпечення, гнучкості, системності, надійності, систематичності контролю, екологічної безпеки. Реалізація процесу взаємодії означених суб'єктів господарювання може відбуватися фінансово-економічними, адміністративними, організаційно-правовими та соціальними методами за допомогою таких інструментів як ліцензування, державні гарантії, страхування, контролінг, координація діяльності, правове забезпечення і т.ін.

Основою концептуальних підходів взаємодії містоутворюючого підприємства з монофункціональним містом є: транспортне забезпечення, яке ґрунтується на принципах стабільності, комплексності, своєчасності, координації і взаємодії; управління, в основі якого цілеспрямованість, комплексність адаптивності, превентивність, ієрархічність, моніторинг та мінімізація ризиків; соціальне співробітництво, котре базується на принципах соціального партнерства, відповідальності, легітимності та мотивації населення; саморозвиток – який передбачає інтеграцію, мотивацію, стимулювання та орієнтацію на соціальну сферу.

Взаємодія містоутворюючого підприємства з монофункціональним містом у встановлених сферах, за вищезначеними правилами обумовлює ефективність їх комплексного розвитку.

Література

1. Сич Є.М., Шишкіна О.В. Графоаналітична модель факторів становлення та розвитку містоутворюючих підприємств регіону // Вісник Чернігівського технологічного університету. Збірник. – Чернігів: ЧДТУ, 2009. – № 38. – С.67 - 75.
2. Шишкіна О.В. Організаційно-економічна взаємодія транспорту, містоутворюючого підприємства та монофункціонального міста // Вісник Черніг. держ. технол. ун-ту. – Чернігів: ЧДТУ, 2008. – № 32. – с. 191 – 199